

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410176 Blötö-Kidö

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Jonas Warhammar

Bevarandeplan för Natura 2000-området**SE0410176 Blötö-Kidö**

Kommun: Ronneby

Områdets totala areal: 82 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-10-18

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Svenska kyrkan

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1160 - Stora vikar och sund

1630 - Strandängar vid Östersjön

4030 - Torra hedar

9070 - Trädklädd betesmark

1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita***Bevarandesyfte**

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Blötö-Kidö bidrar till att uppfylla miljömålen Ett rikt odlingslandskap, Hav i balans samt levande kust och skärgård, och Ett rikt växt- och djurliv.

Blötö-Kidö är en del av ett representativt skärgårdslandskap med omväxlande naturmiljöer präglade av flerhundraårig hävdkontinuitet. Det främsta bevarandesyftet är att bevara områdets ekhagmarker, hedar, havsstrandängar och arten läderbagge. Vattenområdet är grunt och innehåller olika typer av substrat och sediment med bottenlevande växt- och djursamhällen vilket har regional betydelse för rekrytering av bland annat abborre och gädda.

Natura 2000-området Blötö-Kidö ingår i Lövskogskusten, Blekinges kustnära ädellövskogar. Lövskogskusten innehåller landskap och biologiska värden av internationell, nationell och regional betydelse. Området karaktäriseras av ädellövskogar och betade ekhagar som når ända ut till havet. Det milda, kustpräglade klimatet har skapat unika förutsättningar för en rik biologisk mångfald.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Blötö-Kidö, i Listerby skärgård i Ronneby kommun, utgörs av en ekhagmark och strandängar på Blötö udde samt ön Kidö och mellanliggande havssund. Blötö utgörs av en utskjutande, något kuperade udde med ekdominerad hagmark med grova, vidkroniga ekar. Knutna till de äldre, grova träden är bland annat de rödlistade arterna läderbagge, korallticka, grå skärelav, gul dropplav, ekspik, gammelekslav, ekticka och korallticka. I buskskiktet återfinns en, hassel, slån, björnbär och nypon. Ekhagmarken på Blötö är av Skogsstyrelsen klassad som nyckelbiotop. En mindre smal öppen havsstrandäng finns närmast havet. Blötö hyser beteshävdade kärlväxter som till exempel blåsuga, betad ljung, kattfot, stagg, gulkämpar, revfibbla, jungfrulin, gullviva, bokarv och jordtistel.

Kidö reser sig om en drakrygg i nord-sydlig riktning och karaktäriseras av sina väl spridda enbuskar. Kidö omges av en smal remsa med havsstrandäng och ön saknar i det närmaste trädskikt. På Kidö kan man enligt äldre inventeringar hitta backtimjan, stagg, gåsört, strandkrypa, gulkämpar och havssälting.

De marina områdena i Listerby innerskärgård uppvisar en mosaik av grunda mjuk- och hårdbottnar och dessa varierande bottenförhållanden möjliggör livsmiljöer för en mångfald av djur och växter. De grunda vikarna är särskilt betydelsefulla födosöks-, och reproduktionslokaler för fiskarter som gädda, mört, benlöja och abborre. Vattenområdet är också betydelsefullt som uppehållsplats för rastande och övervintrande sjöfåglar exempelvis vigg, stor- och salskrake samt sothöns. De betade öarna är av stort värde för häckande sjöfågel och vadare. Exempel på rödlistade och i övrigt intressanta fågelarter som observerats är ejder, kentsk tärna, vitkindad gås och fisktärna.

Skärgårdsområdet är mycket attraktivt för friluftslivet. Här finns möjligheter till stillhet och frånvaro av buller då stora delar av Blötö-Kidö ligger inom ett utpekat Hänsynsområde.

Havsmiljöförordningen omfattar allt havsvatten, och ett system för att bedöma miljöstatus är under utveckling. Den inledande bedömningen (2012) indikerar att god miljöstatus inte uppnås i Östersjön. Vattenförvaltningsförordningen omfattar kustvatten (ut till en nautisk mil utanför baslinjen) och den ekologiska statusen i området är bedömd som otillfredställande på grund av övergödning och miljögifter (2013).

Vad kan påverka negativt

Betesmarker och läderbagge

- Minskat eller upphört bete. Upphörd eller minskad hävd leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och en utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den hävdgynnade floran.
- Betespåsläpp under fåglarnas häckningstid. Betespåsläppet bör ske före eller efter fåglarnas häckning.
- Igenväxning i ekdominerade miljöer med ljus- och värmekrävande arter, kan ge en ändrad art- och trädslagssammansättning då miljön blir slutnare än tidigare. Grova eller gamla träd, främst ek, kan skuggas ihjäl i förtid om andra träd tillåts växa upp i kronorna.
- Bristande trädkontinuitet leder på sikt till att ersättningsträd saknas när de gamla träden dör.

Föryngring av ek är förutsättning för framtida jätteträd och kontinuitet av grova träd.

- Läderbagge hotas av att glesa bestånd med gamla ädellövträd generellt blir allt mer sällsynta, samt av att grov, död ved minskar i markerna. Långa avstånd mellan värdefulla livsmiljöer minskar dess spridningsmöjligheter och möjlighet till genutbyte med andra populationer. Då förekomsten av arten är isolerad är det nödvändigt att vid åtgärder eller planering av landskapet runt Natura 2000 ta hänsyn till möjligheten att minska isolering/fragmentering.
- Allt för omfattande restaureringsåtgärder i form av röjningar och naturvårdshuggningar i havsnära, vindutsatta lägen. Träd- och buskridåer gör att mikroklimatet skyddas från kylande vindar från havet, särskilt på våren då solen inte värmer lika mycket som på sommaren.

Marin miljö:

- Övergödning orsakad av näringsläckage. Effekter av övergödningen kan innebära minskat siktdjup, minskad djuputbredning av makroalger, kvävande algmattor, syrebrist och ändrad artsammansättning.
- Mänsklig påverkan som till exempel byggnation, dumpning, muddring, båttrafik (svall, ljud, ankring, grumling), mineral/sand/sten-utvinning, utsläpp av olja och kemikalier kan också inverka negativt på den marina miljön.
- För stort uttag av fisk och bifångster i fisket kan påverka artsammansättningen och hela ekosystemet.
- Främmande arter, så som svartmunnad smörbult, kan påverka artsammansättningen.
- Marint avfall, inklusive dess nedbrytningsprodukter, kan orsaka skada på ekosystemet.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§).

Skydd för området

- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller generellt 100 meter från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Inom Blötö-Kidö har Länsstyrelsen 2016 beslutat om utökat strandskydd till upp till 300 meter.
- Miljöersättning för bevarande av betesmarker och slätterängar enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet år 2014-2020 finns i området.
- Läderbagge är fridlyst enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga, döda eller störa djur samt ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Det är också förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats, vilket innebär att inte bara arten, utan även dess livsmiljö under alla levnadsstadier är skyddad.
- Blötö har av Svenska kyrkan förklarats som kyrkoreservat. Kyrkoreservat innebär inget skydd i juridisk mening, men är en av markägaren frivillig avsättning av mark för att gynna naturvärden.
- Vattendirektivet. Miljökvalitetsnormer för vatten fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2013:19. Normerna ställer krav på vattnets kvalitet.
- Havsmiljödirektivet. Miljökvalitetsnormer för marin miljö fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt havsmiljöförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2012:18. Förordningen syftar till att upprätthålla eller nå en god miljöstatus i havsmiljön.
- Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan, aktionsplan för Östersjön.

Behov av skötselåtgärd

Områdets marina miljö behöver inventeras. Kunskap om marina arter och naturvärden saknas.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målkriterier, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målkriterier följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1160 - Stora vikar och sund

Areal: 47,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stora grunda vikar och sund är större havsvikar skyddade från kraftig vågexponering. Botten kan vara mjuk- eller hårbotten men är ofta mosaikartad med artrika växt- och djursamhällen. Vikarna bör präglas av god vattenkvalitet och naturlig vattenomsättning. Högvuxna typiska arter som borstnate, axslinga, hornsärv och kransalger bidrar till en gynnsam miljö för fiskyngel. Naturtypen är ofta värdefull som reproduktionslokal och uppväxtmiljö för fiskarter som till exempel gädda, abborre, mört, löja och sik samt viktiga födosöks- och häckningslokaler för fåglar.

Det marina området kring Blötö-Kidö har troligtvis en rik vegetation som är måttligt övervuxen med trådalger. Den marina floran och faunan i området är inte närmare känd och bör inventeras.

Bevarandemål

Arealen stora vikar och sund ska vara minst 47,8 hektar. Området präglas av mjukbotten med inslag av sten. Vegetation och epifauna (djur som rör sig på botten) ska vara artrik. Utbredningen av de typiska arterna borstnate, hornsärv och borststräfska ska vara stabil eller öka. Områdets förutsättning som reproduktions- och uppväxtområde för fisk som gädda, abborre och löja ska vara god. Ekosystemet ska vara i balans med förekomst av rovfisk, såsom gädda och abborre.

Vattenkvaliteten ska vara god och mänsklig påverkan i form av fysiska skador av till exempel bebyggelse och bryggor, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrats.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ordinärt. Vattenkvaliteten behöver förbättras genom åtgärder mot övergödning. Det är önskvärt med en inventering av områdets vegetation.

1630 - Strandängar vid Östersjön

Areal: 4,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I området Blötö-Kidö finns några mindre strandängar, den största av dessa finns på Blötö. De är välhävdade av tamboskap men även av betande gäss. Strandängarna är helt öppna, möjligen med någon enstaka buske eller träd. Växter som förekommer är gulkämpar, gåsört, havssälting och strandkrypa. De öppna strandängarna är viktiga för häckande vadare, gäss och änder.

Bevarandemål

Områdets strandängar ska vara minst 4,2 hektar. Gräsmarken ska vara välhävddad och starkt präglad av bete. Obetade tuvor och rator får dock förekomma. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter som havssälting, kärresälting, smultronklöver och strandkrypa. Gulkämpar ska förekomma rikligt. Strandängen ska vara helt öppen och fri från träd och buskar. Igenväxningsvegetation som blåsäv och havssäv ska inte förekomma mer än i begränsad omfattning. Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar sker regelbundet eller säsongvis.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gott.

4030 - Torra hedar

Areal: 14,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Torra hedar finns främst på Kidö som karaktäriseras av sina spridda enbuskar. I övrigt är ön öppen och endast enstaka björk, tall och rönn förekommer. I fältskitet kan man hitta gulmåra, liten blåklocka, gökärt, stagg och ärenpris.

Bevarandemål

Områdets torra hedar ska vara minst 14,1 hektar. Gräsmarken ska vara välhävdat och starkt präglad av bete. Områdets kärlväxtflora ska karaktäriseras av hävdgynnade arter som exempelvis stagg. Betesmarken ska vara öppen men med förekomst av spridda enbuskar. Några enstaka träd får också förekomma. Träd, buskar, sly eller ohävdsarter som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska ej förekomma.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gott.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 8,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Nästan hela Blötö udde, förutom strandängarna, utgörs av naturtypen Trädklädd betesmark. Förekomsten av grova ekar och gammal lind karakteriserar hagmarken. Vid trädinventering 2008 noterades omkring 160 skyddsvärda träd. Död ved förekommer både som stående torrträd men även liggande grova grenar och träd. Förutom ek och lind växer träd av björk, fågelbär och rönn. Buskskiktet är bitvis tätt av björnbär, slån, nypon och hassel. Dessa tätare partier med buskar är förmodligen förutsättning för föryngring av ek. Ekhagmarken ingår i ett större landskap med flera fina betesmarker med grova ekar.

Bevarandemål

Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 8,8 hektar. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt, artrikt och flerskiktat och det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter. Det ska finnas gamla träd, liggande död ved och stubbar, stående döda eller döende träd, träd med hackspettsbohål, gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska utgöra ett måttligt inslag genom en variation mellan täta respektive öppna och glest beskuggade delar, samt bryn. Sly eller ungräd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Trädens lavflora ska vara artrik och hysa arter som exempelvis matt pricklav, ekspik och gammelekslav.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gott.

1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Läderbagge är knuten till äldre ihåliga lövträd med mulm (löst material som till största delen består av nedbruten ved). I Sverige förekommer den främst i ek, men även i ask, lind, bok och andra lövträd. Läderbaggens livsmiljöer utgörs av trädbärande hagmarker, alléer och parker, men ibland även av mer slutna ekdominerade bestånd. God solexponering påverkar mikroklimatet inne i hålträden, och läderbaggen föredrar träd som står fristående eller halvöppet. Läderbaggen förekommer endast i områden med mycket gamla ädellövträd och indikerar genom sin förekomst att miljön är mycket värdefull och att artrikedomen av andra vedlevande skalbaggar är hög. I Blekinge förekommer läderbaggen kustnära i hela länet, med en koncentration av lokaler mellan Ronneby och en bit öster om Karlskrona. Detta område ses som en nationell värde-trakt för läderbaggen, som är särskilt viktigt att prioritera i arbetet med att bevara arten.

Larven lever inne i stamhåligheternas mulm, där de gnager på den omgivande fastare döda veden. Arten kan stanna mycket länge i samma träd, vilket gör att stora mängder av de karaktäristiska ekskrementerna efter hand ansamlas inuti träden. Larvutvecklingen tar i Sverige 3-4 år. Förpuppningen sker under sommaren i en ganska fast kokong i stamhåligheterna. Den fullbildade skalbaggen lever upp till en månad och påträffas i juli och augusti. Ibland kan de ses krypa på stammarna, men oftast uppehåller de sig inne i hålträden.

Läderbagge har begränsad spridningsbenägenhet och de flesta individer stannar under hela sin livstid i det träd där de kläckts. Den längsta dokumenterade sträcka som arten förflyttat sig är i Sverige 500 meter. De flesta förflyttningar som görs är dock korta, 50-100 meter, trots att lämpliga träd finns på längre avstånd. Om avstånden är längre mellan lämpliga hålträd får isoleringseffekten stor betydelse för artens förekomstsmönster.

Arten gynnas av betesdrift och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som håller trädskiftet glest och luckigt, med god möjlighet för ljuskrävande träd som ek att utveckla mulmträd och att föryngra sig. Läderbaggen är rödlistad som nära hotad, och missgynnas av flera orsaker, bland annat igenväxning och en bruten kontinuitet av jätteträd.

På Blötö har fynd av läderbagge rapporterats till Artportalen vid två tillfällen under 90-talet och 2000-talet. Fynden har varit i form av spillning som hittats i två träd. Fynd av läderbagge finns även i närliggande områden Vambåsanäs och Kvalmsö, men de bedöms ligga utom spridningsavstånd för arten på grund av spridningsbarriärer i form av åkermark och hav.

Bevarandemål

Läderbagge ska förekomma i området. Trädklädd betesmark, som är läderbaggens livsmiljö, ska bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för denna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för läderbagge bedöms som ordinärt. Även om området är välhävdad så är det relativt litet och isolerat, och antalet träd med fynd av läderbagge är få.

Dokumentation

- ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen, www.artportalen.se (uttag 2016-02-04)
- HELCOM. 2007. Baltic Sea Action Plan, www.helcom.fi
- Jordbruksverket 2004. Ängs- och betesmarksinventering. Tillgänglig: <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>.
- Länsstyrelsen i Blekinge län 2007. Uppföljning av betesmarker och slåtterängar i skyddade områden, typiska och egna indikatorarter, samt negativa indikatorarter. Opublicerat material.
- Länsstyrelsen i Blekinge län 2016. Beslut om utvidgat strandskydd för Ronneby kommuns kust- och skärgård, Blekinge län, Dnr 511-4322-15
- Naturvårdsverket 2011 Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10.
- Naturvårdsverket 2011 Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Rikets Allmänna Kartverk. 1917-1918. Häradsekonomiska kartan. Nättraby, Ronneby, Blekinge län. Digitalt material © Lantmäteriet. www.lantmateriet.se.
- Trädportalen, www.tradportalen.se (uttag 2016-02-04)
- VISS VattenInformationsSystem Sverige, www.viss.lansstyrelsen.se (uttag 2016-10-17).

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

Natura 2000 - SE0410176 Blötö-Kidö

